

ประเทศไทยกับการเป็นพื้นที่ถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศของอาเซียน

จำเริญลักษณ์ ธนะวังน้อย

สถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์มีความสำคัญต่อการสร้างภาพยนตร์เรื่องนั้นๆ อย่างน้อยก็ให้ความจริงหรือทำให้เชื่อได้ว่าเป็นความจริง หรือเป็นฉากให้เรื่องราวเป็นไปอย่างที่พึงประสงค์ อีกทั้งมีความสำคัญต่อการทำงานของทีมงานที่ต้องการความสะดวก ความเชี่ยวชาญ และความช่วยเหลือร่วมมือที่จะทำให้งานสร้างภาพยนตร์สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีน่าพึงพอใจ เหมาะสมกับเวลาและการลงทุน ในส่วนของฝ่ายเจ้าของสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์ก็จักได้ประโยชน์ทั้งรายได้และชื่อเสียงไปพร้อมกัน ประเทศต่างๆจึงมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้กองถ่ายภาพยนตร์จากประเทศอื่นเดินทางมาถ่ายทำภาพยนตร์ยังพื้นที่ในประเทศของตน มีการสร้างแรงจูงใจให้เห็นว่าการเข้ามาถ่ายทำภาพยนตร์ ณ ประเทศตนนั้นจะได้รับผลดีอย่างไร คุ่มค่าเพียงไร เมื่อการเดินทางสะดวกขึ้นการแข่งขันที่จะได้เป็นพื้นที่ของการถ่ายทำภาพยนตร์จากต่างประเทศก็ยิ่งเพิ่มทวีขึ้น เหมือนเช่นประเทศไทยซึ่งเป็นพื้นที่ถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศมายาวนานก็ต้องพยายามรักษาพื้นที่ของธุรกิจนี้ไว้ และเพิ่มขีดความสามารถให้มากขึ้นในยามเปิดประชาคมเศรษฐกิจเสรีอาเซียน เพราะคงต้องมีพื้นที่ใหม่ๆในประเทศอาเซียนมาเป็นตัวเลือกใหม่เพิ่มขึ้น

รายได้จากการเป็นพื้นที่ถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศ

ประเทศต่างๆจากทั่วโลกได้เดินทางเข้ามาถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย มากเรื่อยมา ช่วงปี พ.ศ. 2550- มีนาคม พ.ศ. 2555 มีจำนวน 2,921 เรื่อง รวมรายได้ 8,255.83 ล้านบาท เฉพาะระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2555 เพียง 3 เดือนนี้ก็มีประเทศแถบทวีปยุโรป อเมริกา ออสเตรเลีย แอฟริกา และเอเชีย ถึง 37 ประเทศที่ได้มาถ่ายทำภาพยนตร์ในจังหวัดต่างๆของประเทศไทย รวม 192 เรื่อง สร้างรายได้ให้แก่ประเทศไทยเป็นจำนวน 1,166,545,310 ล้านบาท โดยมีการถ่ายทำทั้งที่เป็นภาพยนตร์เรื่อง ภาพยนตร์สารคดี ภาพยนตร์โฆษณา ภาพยนตร์ประชาสัมพันธ์ ละครโทรทัศน์ รายการโทรทัศน์และมิวสิกวิดีโอ (กองกิจการภาพยนตร์ 2555)

ประเทศในแถบทวีปเอเชียดังกล่าวหมายรวมถึง ประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ด้วยที่เดินทางมาประเทศไทยเพื่อถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศ ซึ่งมีสัดส่วนสร้างรายได้ให้แก่ประเทศไทย รวม 27,702,290 บาท จากการสร้างภาพยนตร์จำนวน 8 เรื่องในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา หากจะนับย้อนหลัง

ไปถึงปี พ.ศ. 2550 ภาพยนตร์ของประเทศไทยในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เข้ามาถ่ายทำในประเทศไทยก็มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 188 เรื่อง นำรายได้สู่ประเทศไทยถึง 404,367,431 บาท โดยจำแนกตามประเทศที่สร้างภาพยนตร์และประเภทของภาพยนตร์ ละครโทรทัศน์ ตลอดจนรายการโทรทัศน์ได้ดังในตารางที่ 1 และตารางที่ 2 ตามลำดับดังนี้

ตารางที่

1

สถิติ ประเทศไทยในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ที่เข้ามาถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย ประจำปี พ.ศ. 2550 – มี.ค. 2555

ปี พ.ศ.	จำนวน(เรื่อง)	จำนวนเงิน(บาท)
พ.ศ. 2550	30	59,573,587
พ.ศ. 2551	31	61,459,953
พ.ศ. 2552	36	46,956,319
พ.ศ. 2553	39	75,257,656
พ.ศ. 2554	44	135,418,126
พ.ศ. 2555	8	27,702,290
รวม	188	406,367,931

ที่มา : กองกิจการภาพยนตร์ กรมการท่องเที่ยว

ตารางที่ 2

สถิติ ประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เข้ามาถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย พ.ศ. 2550 – มี.ค.2555

ประเภท	ภาพยนตร์เรื่อง		ภาพยนตร์สารคดี		ภาพยนตร์โฆษณา		ภาพยนตร์ ประชาสัมพันธ์		ละครโทรทัศน์		รายการโทรทัศน์		รวมทั้งหมด	
	จำนวน	งบประมาณ	จำนวน	งบประมาณ	จำนวน	งบประมาณ	จำนวน	งบประมาณ	จำนวน	งบประมาณ	จำนวน	งบประมาณ	จำนวน	งบประมาณ
กัมพูชา	-	-	-	-	6	12,050,000	-	-	-	-	-	-	6	12,050,000
บรูไน	-	-	5	722,000	-	-	-	-	-	-	-	-	5	722,000
ฟิลิปปินส์	-	-	10	1,370,500	3	4,500,000	-	-	1	5,250,000	1	14,000,000	15	25,120,500
มาเลเซีย	1	49,500	10	2,260,893	27	111,071,850	1	2,682,027	-	-	-	-	39	116,064,270
เวียดนาม	1	49,500	8	*	26	47,795,214	-	-	-	-	-	-	35	47,844,714
สิงคโปร์	2	63,000,000	36	4,759,666	19	76,596,433	-	-	1	900,000	8	2,446,500	66	147,702,599
อินโดนีเซีย	1	1,500,000	13	2,995,000	8	52,368,848	-	-	-	-	-	-	22	56,863,848
รวม ทั้งหมด	5	64,599,000	82	12,108,059	89	304,382,345	1	2,682,027	2	6,150,000	9	16,446,500	188	406,367,931

ที่มา: แฉงนับจากข้อมูลของกองกิจการภาพยนตร์ กรมการท่องเที่ยว

*งบประมาณโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

จะเห็นได้ว่าจำนวนภาพยนตร์ของประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ถ่ายทำในประเทศไทยมีเพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยมีจำนวนมากที่สุดในปี พ.ศ. 2554 (44 เรื่อง) และสร้างรายได้สูงสุด (135,418,126 บาท) ประเทศที่เดินทางเข้ามาถ่ายทำภาพยนตร์มีจำนวนเรื่องมากที่สุดคือสาธารณรัฐสิงคโปร์ (66 เรื่อง) รองลงมาคือประเทศมาเลเซีย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ราชอาณาจักรกัมพูชา และเนการาบรูไนดารุสซาลาม ประเภทของภาพยนตร์ที่มาถ่ายทำมากที่สุดเป็นภาพยนตร์โฆษณา (89 เรื่อง) สำหรับภาพยนตร์สารคดีที่มีจำนวนเรื่องใกล้เคียงกันนั้น (82 เรื่อง) ส่วนหนึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ อาทิ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และกรมเอเชียตะวันออก กระทรวงการต่างประเทศ ตลอดจนองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ

ภาพยนตร์โฆษณาที่มาถ่ายทำเป็นการโฆษณาสินค้าหลากหลายชนิด เช่น น้ำดื่ม น้ำอัดลม กาแฟ นม ขนม เครื่องสำอาง ครีมบำรุงผิว แชมพูสระผม โทรศัพท์มือถือและรถยนต์ ฯลฯ เป็นต้น เช่นมาถ่ายทำภาพยนตร์โฆษณาน้ำผลไม้รสอุนแดง ณ สวนสาธารณะเบญจกิติ กรุงเทพมหานคร และไร่ อุ่นในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการบอกว่าน้ำผลไม้ชนิดนี้มีรสชาติอร่อยมาก เมื่อ ดื่มาแล้วจะมีความรู้สึกเหมือนได้รับประทานอุนสดๆ ของจริง มีกลิ่นหอม ดื่มาแล้วรู้สึกสดชื่นขึ้น สำหรับ ภาพยนตร์สารคดีส่วนมากจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในประเทศไทย ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม งาน เทศกาล วิถีชีวิตของคนไทยแต่ละท้องถิ่น วัดวาอาราม อาหารไทย มวยไทย อุทยานแห่งชาติ ธรรมชาติได้ ทะเล วิถีทัศน์ และเรื่องราวบุคคลที่น่าสนใจ ฯลฯ ซึ่งเท่ากับเป็นการประชาสัมพันธ์ชื่อเสียงของประเทศไทยให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางยิ่งขึ้น สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดต่างๆ ของ ประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางมาท่องเที่ยวแบบครอบครัว หรือท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และ อื่นๆ ส่วนรายการโทรทัศน์ที่มาถ่ายทำก็มีทั้งที่นำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวโดยตรงและในรูปแบบอื่น เช่น การ แข่งขันเพื่อความอยู่รอดในพื้นที่ป่า รายการเรียลลิตี้แสดงความสามารถต่างๆ ซึ่งล้วนแต่นำเสนอ บรรยากาศของประเทศไทย เป็นผลดีต่อการท่องเที่ยวและนำรายได้เข้าประเทศ (อุบลวรรณ สุจริตกุล, สัมภาษณ์ 4 เม.ย. 2555)

พื้นที่สำหรับถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศ

การถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย มีทั้งการใช้พื้นที่ประเทศไทยเป็นพื้นที่ถ่ายทำ(Location) ที่แสดงว่าเป็นประเทศไทย มีเนื้อหาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยและการใช้พื้นที่ประเทศไทยโดยสมมติว่าเป็นฉากของประเทศอื่น มีเนื้อหาเรื่องราวที่ไม่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย หรือใช้พื้นที่ของประเทศไทยถ่ายทำเพียงบางส่วนของเรื่อง ซึ่งอาจมีเนื้อหาบางส่วนเกี่ยวข้องกับประเทศไทยหรืออาจไม่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยก็ได้ การสมมติว่าประเทศไทยเป็นประเทศอื่นโดยการสร้างฉากขึ้นนั้น สามารถสร้างฉากจำลองให้เป็นที่ตั้งในประเทศทางยุโรปและสหรัฐอเมริกาที่เดียว รวมถึงสมมติว่าประเทศไทยเป็นประเทศใดประเทศหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วย

พื้นที่ของจังหวัดต่างๆที่กองถ่ายภาพยนตร์จากต่างประเทศใช้เป็นสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์มีทั้งในส่วนที่เป็นของรัฐและเอกชน เช่น สถานที่ราชการ สนามบิน สถานีรถไฟ โรงเรียน โรงพยาบาล วัด บ้านเรือน อาคารสำนักงาน ตลาด ชุมชน คลังสินค้า ร้านค้า โรงแรม หมู่บ้าน ถนน ลานจอดรถ อุทยานแห่งชาติ ป่า ภูเขา ทะเล เกาะ แม่น้ำ ฯลฯ กรุงเทพมหานครเป็นพื้นที่ที่มีการถ่ายทำภาพยนตร์มากที่สุดในทุกปี โดยในช่วงปี พ.ศ. 2552-2554 มีการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศรวม 1,129 เรื่อง และจังหวัดที่มีการถ่ายทำภาพยนตร์มากรองลงมาอีก 9 จังหวัดได้แก่ จังหวัดชลบุรี จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดภูเก็ต จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดปทุมธานี จังหวัดกระบี่ จังหวัดราชบุรี จังหวัดกาญจนบุรี และจังหวัดพังงา (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3

จำนวนภาพยนตร์ที่เข้ามาถ่ายทำในประเทศไทย

ของแต่ละจังหวัด ในช่วงปี พ.ศ. 2552-2554

ที่	จังหวัด	พ.ศ.2552	พ.ศ.2553	พ.ศ.2554	รวม/เรียง
1	กรุงเทพฯ	331	358	440	1,129
2	ชลบุรี	117	104	120	341
3	สมุทรปราการ	77	99	107	283
4	ภูเก็ต	52	64	69	185
5	เชียงใหม่	38	56	67	161
6	ปทุมธานี	47	51	54	152
7	กระบี่	43	48	48	139
8	ราชบุรี	38	26	45	109
9	กาญจนบุรี	43	28	31	102
10	พังงา	30	31	27	88

ที่มา : กองกิจการภาพยนตร์ กรมการท่องเที่ยว

ความสำเร็จของการเป็นที่ถ่ายทำภาพยนตร์

ด้วยความที่พื้นที่ของประเทศไทยเป็นที่นิยมในการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศค่อนข้างมากของภูมิภาคเอเชียอาคเนย์นี้ สมาคมเครือข่ายคณะกรรมการภาพยนตร์แห่งเอเชีย (Asian Film Commissions Network หรือ AFCNet) จึงได้เชิญเจ้าหน้าที่จากกองกิจการภาพยนตร์ กรมการท่องเที่ยวซึ่งมีหน้าที่ในการอนุญาตการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศไปให้คำแนะนำเกี่ยวกับการบริหารจัดการการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย ให้แก่ฝ่ายภาพยนตร์ของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และสหภาพพม่า (Vietnam Cinema Department and Myanmar Motion Picture Enterprise) ซึ่งยังมีได้เป็นสมาชิกของสมาคมให้เห็นประโยชน์ของการเป็นพื้นที่ถ่ายทำภาพยนตร์และจัดตั้งคณะกรรมการภาพยนตร์ขึ้น AFCNet เป็นองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร ก่อตั้งขึ้นโดยสาธารณรัฐเกาหลี เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมภาพยนตร์ของประเทศในเอเชียให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมกัน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลในด้านพื้นที่การถ่ายทำภาพยนตร์ กฎระเบียบและพิธีการทางศุลกากรระหว่างประเทศสมาชิก ปัจจุบัน AFCNet มีสมาชิก 17 ประเทศ โดยรวม 6 ประเทศอาเซียนด้วย คือ ประเทศไทย ประเทศมาเลเซีย สาธารณรัฐสิงคโปร์ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ และราชอาณาจักรกัมพูชา (AFCNet Newsletters, December 2011:1-2)

เจ้าหน้าที่จากกองกิจการภาพยนตร์ที่ได้รับเชิญไปให้คำแนะนำดังกล่าว คือ นางสาววรวิธา สุวรรณศร หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมธุรกิจภาพยนตร์ต่างประเทศ และนางสาวอุบลวรรณ สุจริตกุล หัวหน้ากลุ่มพิจารณาภาพยนตร์ต่างประเทศ ได้ชี้ให้เห็นประโยชน์ประการหนึ่งของการเป็นพื้นที่ถ่ายทำภาพยนตร์ก็คือ การเพิ่มมูลค่าให้แก่การท่องเที่ยวของประเทศ เช่น ภาพยนตร์เรื่อง “Hangover Part II” ซึ่งบริษัท วอร์เนอร์ บราเธอร์ส สหรัฐอเมริกา เดินทางเข้ามาถ่ายทำในประเทศไทยและออกฉายไปทั่วโลกในปี พ.ศ. 2554 โดยมีการทำใบปิดและแผ่นป้ายโฆษณาขนาดใหญ่เขียนประกอบภาพโฆษณาภาพยนตร์ว่า “Bangkok Has Them Now” คำว่า Bangkok ก็ย่อมอยู่ในความทรงจำของผู้อ่าน หากผนวกกับความสนุกสนานของภาพยนตร์ที่ได้ชม ก็ย่อมมีส่วนจูงใจให้ใคร่มาเยือน Bangkok เป็นการโฆษณาที่ไม่ต้องจ่ายเงินเสียด้วยซ้ำ สถานที่ที่ปรากฏในภาพยนตร์เปรียบเสมือนการจัดวางผลิตภัณฑ์ของการท่องเที่ยว (Tourism product placement) ที่ส่งผลให้เกิดอิทธิพลต่อผู้ชม สร้างความเชื่อถือและหรือพฤติกรรมการเดินทางมาท่องเที่ยวยังสถานที่นั้นต่อไป ดังเช่นหลังจากภาพยนตร์เรื่อง “The Beach” ของบริษัท ทเวนตีเซ็นจูรี ฟ็อกซ์ ออกฉายในปี พ.ศ. 2543 จำนวนนักท่องเที่ยวหญิงหนุ่มสาวที่เดินทางมาประเทศไทยก็เพิ่มขึ้น

ถึงร้อยละ 22 ภาพยนตร์เรื่องนี้ส่วนใหญ่ถ่ายทำที่อ่าวมาหยา หมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ ซึ่งได้กลายเป็นจุดหมายปลายทางที่สำคัญของนักท่องเที่ยวต่างประเทศจำนวนมากที่มาท่องเที่ยวประเทศไทยจนกระทั่งทุกวันนี้ หรือตัวอย่างจากภาพยนตร์ต่างประเทศก็มีอยู่เป็นประจำ เช่น ภาพยนตร์เรื่อง “The Lord of the Rings” ที่ถ่ายทำที่ประเทศนิวซีแลนด์นั้น ทำให้มีนักท่องเที่ยวจากประเทศอังกฤษเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ทุกปี ในช่วง 5 ปีหลังจากภาพยนตร์ออกฉาย ภาพยนตร์เรื่อง “Mission: Impossible 2” ถ่ายทำที่ชิดนี ประเทศออสเตรเลีย ก็มีส่วนเพิ่มนักท่องเที่ยวให้แก่ประเทศออสเตรเลียถึงร้อยละ 200 ในปี พ.ศ. 2543 ภาพยนตร์เรื่อง “Saving Private Ryan” ถ่ายทำ ณ หาดนอร์ม็องดี ประเทศฝรั่งเศส เพิ่มนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันมากถึงร้อยละ 40 และภาพยนตร์เรื่อง “Troy” ถ่ายทำในประเทศตุรกี เป็นผลให้มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นร้อยละ 73 เป็นต้น ฯลฯ (อุบลวรรณ สุจริตกุล, สัมภาษณ์ 4 เม.ย. 2555)

ผลกระทบจากประชาคมอาเซียน

ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 10 ประเทศ อันได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ บรูไนดารุสซาลาม เวียดนาม พม่า ลาว และกัมพูชา ได้ลงนามร่วมกันเป็นสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations) หรือ อาเซียน(ASEAN) เพื่อร่วมมือกันในการเพิ่มอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคม วัฒนธรรม ในกลุ่มประเทศสมาชิกรวมทั้งยังได้ทำข้อตกลงรวมตัวกันเป็นประชาคมเดียวกัน จัดตั้งเป็นประชาคมอาเซียน(ASEAN Community) ให้สำเร็จในปีพ.ศ. 2558 เพื่อสร้างความเข้มแข็งมั่นคงให้แก่ประเทศสมาชิก ภายใต้คำขวัญว่า “หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งเอกลักษณ์ หนึ่งประชาคม” (One Vision, One Identity, One Community) ประกอบด้วย 3 เสาหลักคือ

1. ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community – ASC) มุ่งให้ประเทศในภูมิภาคอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีระบบแก้ไขความขัดแย้งระหว่างกันได้ด้วยดี มีเสถียรภาพอย่างรอบด้าน มีกรอบความร่วมมือเพื่อรับมือภัยคุกคามความมั่นคงทั้งรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ๆ เพื่อให้ประชาคมมีความปลอดภัยและมั่นคง

2. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community –AEC) มุ่งให้เกิดการรวมตัวกันทางเศรษฐกิจและการอำนวยความสะดวกในการติดต่อค้าขายระหว่างกัน อันจะทำให้ภูมิภาคมี

ความเจริญมั่งคั่งและสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นๆได้ เพื่อความอยู่ดีกินดีของประชาชนในประเทศอาเซียน โดย

ก. มุ่งให้เกิดการไหลเวียนอย่างเสรีของสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน การพัฒนาทางเศรษฐกิจ และการลดปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคมภายในปี พ.ศ. 2563

ข. ทำให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว (single market and production base)

ค. ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียนเพื่อลดช่องว่างของการพัฒนาและช่วยให้ประเทศเหล่านี้เข้าร่วมกระบวนการรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียน

ง. ส่งเสริมความร่วมมือในนโยบายการเงินและเศรษฐกิจมหภาค ตลาดการเงิน และตลาดทุน การประกันภัย และภาษีอากร การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม พัฒนาคือความร่วมมือด้านกฎหมาย การเกษตร พลังงาน การท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยการยกระดับการศึกษาและการพัฒนาฝีมือแรงงาน

3. ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Social Cultural Community – ASCC) เพื่อให้ประชาคมของแต่ละประเทศอาเซียนอยู่ร่วมกันภายใต้แนวคิดสังคมที่เอื้ออาทร มีสวัสดิการทางสังคมที่ดี และมีความมั่นคงทางสังคม (IAMKNOW.COM, 3 เม.ย. 2555)

เสาหลักที่ 2 ของอาเซียนอันว่าด้วยประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน(AEC) จะมีผลเกี่ยวข้อต่อธุรกิจการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทยมากที่สุดโดยเฉพาะในประเด็นของการส่งเสริมให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว (single market and production base) และให้มีการเคลื่อนย้ายเงินทุน สินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานฝีมือระหว่างประเทศสมาชิกโดยเสรี (free flow of goods, free flow of services, free flow of investment, free flow of capital, free flow of skilled labor)

นั่นหมายถึงว่า ตลาด 10 ประเทศจะรวมเป็น 1 ตลาด ทำให้ตลาดใหญ่ขึ้น ต้นทุนต่ำลง แต่ต้นทุนของคู่แข่งก็อาจต่ำลงด้วย ภาชนะนำเข้าสินค้าระหว่างประเทศอาเซียนด้วยกันจะหมดไป ทำให้ขยายการส่งออกได้มากขึ้น สามารถนำเข้าวัตถุดิบจากอาเซียนที่มีความได้เปรียบกว่าในด้านราคาหรือคุณภาพ แต่สินค้าประเภทเดียวกันจากอาเซียนก็เข้ามาแข่งได้เช่นกัน สินค้าไทยอาจเสียตลาดหากมีคุณภาพต่ำกว่า การลงทุนในอาเซียนที่ทำได้อย่างเสรีย่อมมีการย้ายฐานการผลิตทั้งหมดหรือบางส่วนไปยังอาเซียน

อื่นที่เหมาะสมเป็นแหล่งผลิตเพื่อเสริมความสามารถในการแข่งขัน ธุรกิจคู่แข่งจากอาเซียนอาจย้ายฐานมาผลิตแข่งในไทย แต่บริษัทต่างประเทศที่เคยจ้างไทยผลิตหรือเคยตั้งอยู่ในไทยอาจย้ายไปจ้างบริษัทของประเทศอื่น หรือย้ายฐานไปยังประเทศอื่น การจ้างงานในประเทศก็อาจลดลง ธุรกิจบริการสามารถไปตั้งธุรกิจหรือขยายบริการในอาเซียนได้ แต่ธุรกิจบริการของอาเซียนก็จะเข้ามาแข่งในไทยได้เหมือนกัน ไทยต้องเปิดเสรีให้อาเซียนอื่นเข้ามาถือหุ้นได้ร้อยละ 70 แรงงานฝีมือสามารถไปทำงานในอาเซียนได้โดยเสรี เป็นการช่วยแก้ปัญหาขาดแคลนแรงงานฝีมือ แต่อาจถูกแย่งแรงงานฝีมือถ้าที่อื่นมีสิ่งจูงใจกว่า (สุภัฒ สงวนดีกุล, บรรยาย 1 มี.ค.2555)

นอกจากนี้หากในอนาคต มีการขยายตัวของประชาคมอาเซียนออกเป็นอาเซียน +3 คือเพิ่มประเทศจีน เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น กับเป็นอาเซียน +6 โดยเพิ่มอีก 3 ประเทศคือ อินเดีย ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ความกว้างขวางของตลาดและการแข่งขันอย่างสูงก็จะตามมาอย่างไม่ต้องสงสัย แม้จะมีข้อดีของการเป็นภูมิภาคที่มีการบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลกก็ตาม

ข้อกำหนดของการมาถ่ายทำภาพยนตร์ในประเทศไทย

การถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทยมีข้อกำหนดมากมายที่คณะถ่ายทำภาพยนตร์ต้องปฏิบัติ อาทิ การเสียภาษี กล่าวคือ นักแสดงภาพยนตร์ต่างประเทศ เจ้าหน้าที่ของคณะถ่ายทำภาพยนตร์ในประเทศไทย ผู้ประสานงานในการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย ทั้งที่มีภูมิลำเนาในประเทศไทยและมีได้มีภูมิลำเนาในประเทศไทย ถือได้ว่าเป็นผู้มีเงินได้จากแหล่งเงินได้ในประเทศไทย จึงมีหน้าที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามมาตรา 41 วรรคหนึ่งแห่งประมวลรัษฎากร กรณีนักแสดงภาพยนตร์ต่างประเทศมีถิ่นที่อยู่ในประเทศที่มีอนุสัญญาเพื่อการเว้นการเก็บภาษีซ้อน (DTA หรือ Double Taxation Agreement) ก็ให้ปฏิบัติตามข้อตกลงในอนุสัญญาเพื่อการเว้นการเก็บภาษีซ้อนที่ประเทศไทยได้ทำไว้กับประเทศนั้นๆ ที่มงานที่เป็นบุคคลธรรมดาที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ที่มงานที่เป็นบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล ทั้งนี้จะได้รับการยกเว้นหากเข้าหลักเกณฑ์ตาม DTA เช่นเดียวกับผู้ประสานงานซึ่งไม่ว่าจะประกอบกิจการในไทยหรือมิได้ประกอบกิจการในไทยย่อมต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลธรรมดา หรือภาษีเงินได้นิติบุคคลตามแต่ประเภทของผู้ประสานงาน นอกเสียจากว่าผู้ประสานงานมีถิ่นที่อยู่ในประเทศที่มีอนุสัญญา DTA ก็อาจได้รับการยกเว้นหากเข้าหลักเกณฑ์ตามข้อตกลง (คำสั่งกรมสรรพากรที่ ป.120/2545)

อย่างไรก็ตามข้อมูลของการเสียภาษีดังกล่าวมีรายละเอียดอีกมากมายที่ผู้เกี่ยวข้องต้องศึกษาทำความเข้าใจและปฏิบัติให้ถูกต้องซึ่งอาจจะไม่สะดวกนักสำหรับการทำงานในระบบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน แต่ประเทศไทยก็กำลังเตรียมการปรับปรุงในเรื่องนี้ ดังที่นายจักรวาล เพชรแก้ว หัวหน้ากลุ่ม SME กรมสรรพากร กล่าวว่ากำลังมีการเตรียมแก้ไขระเบียบหรือกฎหมาย ให้สอดคล้องกับอาเซียน เช่นเดียวกับอัตราภาษี และมีแนวคิดที่จะจัดสัมมนาโครงสร้างภาษีของแต่ละประเทศแก่ผู้ประกอบการทั่วประเทศ เพื่อสำรวจปัญหาและปรับแก้ต่อไป (จักรวาล เพชรแก้ว , สัมภาษณ์ 30 มี.ค. 2555) นอกจากนี้ นายสมชาย ชูเกต ผู้อำนวยการศูนย์บริการข้อมูลสรรพากร กรมสรรพากร ได้คิดที่จะรวบรวมเรื่องภาษีระหว่างประเทศอาเซียนให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลแก่ผู้เสียภาษี และหากเห็นว่าภาษีของไทยเป็นอุปสรรคต่อการแข่งขัน ก็จะต้องปรับเปลี่ยนแก้ไข (สมชาย ชูเกต, สัมภาษณ์ 30 มี.ค. 2555)

ในส่วนของข้อเป็นห่วงเรื่องการเคลื่อนย้ายแรงงานโดยเสรีนั้นก็คงจะทำได้ไม่ถนัดนัก เพราะแต่ละประเทศมีกฎระเบียบว่าด้วยคนเข้าเมืองอยู่แล้ว สำหรับประเทศไทยนั้น พ.ต.ท.หญิงอนงค์ อรรคเดโช สารวัตรกองกำกับการ 2 กองกำกับการ กรมตรวจคนเข้าเมืองกล่าวว่า มีทั้งหลักเกณฑ์การให้คนต่างด้าวเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งอยู่ได้ตามสิทธิที่ได้รับ หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการพิจารณากรณีคนต่างด้าวขออยู่ต่อในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวซึ่งต้องมีเหตุจำเป็นทางธุรกิจ เป็นต้นว่า เป็นตำแหน่งที่ต้องว่าจ้างคนต่างด้าวทำงาน และต้องรายงานตัว ณ กองตรวจคนเข้าเมืองตามระยะเวลาที่กำหนด และยังมีหลักเกณฑ์การขออนุญาตเพื่อกลับเข้ามาในราชอาณาจักรอีก (Re-entry permit) ระหว่างที่มีสิทธิอยู่ในประเทศไทย กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับคนเข้าเมืองก็คงใช้กับประชาคมอาเซียนไปพลางก่อน แต่กรมตรวจคนเข้าเมืองมีได้หนึ่งนอใจต่อเรื่องนี้ ได้มีการเตรียมการจัดอบรมเจ้าหน้าที่เพื่อรองรับ AEC อย่างเข้มแข็ง (พ.ต.ท.หญิง อนงค์ อรรคเดโช, สัมภาษณ์ 30 มี.ค. 2555)

ตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 กำหนดไว้ว่าคนต่างด้าวจะทำงานในราชอาณาจักรไทยได้ (กองกิจการภาพยนตร์ 2555:140-143) ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมการจัดหางานหรือเจ้าพนักงานซึ่งอธิบดีมอบหมายเท่านั้น คนต่างด้าวที่จะขอใบอนุญาตทำงานอาจมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร หรือได้รับอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว (Non-Immigrant) ว่าด้วยคนเข้าเมือง มิใช่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาในฐานะนักท่องเที่ยวหรือผู้ผ่านทาง(Tourist/Transit)และต้องมีความรู้ความสามารถในการทำงานตามที่ขออนุญาต ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ไม่เป็นผู้เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อน วัณโรคในระยะอันตราย โรคเท้าช้างในระยะปรากฏอาการอัน

เป็นที่รังเกียจแก่สังคม โรคติดยาเสพติดให้โทษอย่างร้ายแรง โรคพิษสุราเรื้อรัง และโรคซิฟิลิสในระยะที่ 3 ทั้งไม่เคยต้องโทษจำคุกในความผิดตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองหรือกฎหมายว่าด้วยการทำงานของ คนต่างด้าวภายในระยะเวลาหนึ่งปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต

ในการพิจารณาอนุญาตให้คนต่างด้าวทำงานในราชอาณาจักรไทยได้นั้น มีหลักเกณฑ์ที่ต้อง คำนึงส่วนหนึ่งคือ

1. ความมั่นคงภายในราชอาณาจักรด้านการเมือง ศาสนา เศรษฐกิจ และสังคม
2. การปกป้องมิให้คนต่างด้าวเข้ามาแย่งอาชีพที่คนไทยมีความรู้ความสามารถที่จะทำได้
3. เป็นกิจการที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและการจ้างงาน
4. เป็นกิจการที่ส่งเสริมการนำรายได้เข้าประเทศ เช่น กิจการส่งออก หรือ การท่องเที่ยว
5. มีการนำวิทยากรสมัยใหม่เข้ามาใช้และถ่ายทอดให้คนไทย
6. เป็นงานที่คนไทยยังทำไม่ได้หรือขาดแคลน
7. ไม่เป็นอาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวทำตามพระราชกฤษฎีกากำหนดงานในอาชีพและวิชาชีพที่ ห้ามคนต่างด้าวทำ พ.ศ. 2522 จำนวน 39 อาชีพ

อนึ่ง ข้อห้ามในงานอาชีพของคนต่างด้าวหรืออาชีพสงวนสำหรับคนไทยจำนวน 39 อาชีพนั้น มิได้ระบุอาชีพของการทำงานในกองถ่ายทำภาพยนตร์และการทำงานอาชีพผู้ประสานงานภาพยนตร์ นั้น หมายถึงชาวต่างชาติยอมเข้ามาทำงานถ่ายทำภาพยนตร์ได้ในทุกตำแหน่ง และอาจแทนที่ตำแหน่งที่คนไทยเคยทำงานอยู่ได้อย่างเสรี นอกจากนี้ในระเบียบของการเป็นผู้ประสานงานถ่ายทำภาพยนตร์ ต่างประเทศในประเทศไทยยังอนุญาตให้ชาวต่างชาติสามารถประกอบอาชีพนี้ได้ กล่าวคือ ประเภทนิติ บุคคล ต้องจดทะเบียนมีวัตถุประสงค์เป็นผู้ประสานงานถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย หรือ สร้างภาพยนตร์ต่างประเทศในราชอาณาจักรให้ชัดเจน มีทุนจดทะเบียนไม่น้อยกว่า 2 ล้านบาท กรณีผู้ถือ หุ้นเป็นชาวต่างชาติต้องถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 49 ถ้าเป็นประเภทบุคคล กรณีเป็นชาวต่างชาติต้องมี หนังสืออนุญาตทำงานชั่วคราวจากกรมจัดหางานไม่น้อยกว่า 6 เดือน และต้องสามารถพูดและอ่าน ภาษาไทยได้เป็นอย่างดี (กองกิจการภาพยนตร์ 2555:4) อันเห็นได้ว่าไม่เป็นปัญหาใดเลยหากชาวต่างชาติ

จะเข้ามาเป็นผู้ประสานงานแข่งขันกับผู้ประสานงานชาวไทยเพราะทุนจดทะเบียนไม่สูงนัก การถือหุ้นก็สามารถถือหุ้นได้ถึงร้อยละ 70 ตามระเบียบของ AEC อีกทั้งภาษาไทยก็ไม่ยากเกินกว่าจะฝึกพูดและอ่านให้เป็นที่เข้าใจดี แต่ถึงอย่างไรการอนุญาตให้ชาวต่างชาติมาถ่ายทำภาพยนตร์ในประเทศไทยก็เอื้อต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศเป็นอย่างยิ่งในทัศนะของนางสาววรรณสิริ โมรากุล ผู้อำนวยการสำนักทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการกองกิจการภาพยนตร์ เพราะเป็นการเพิ่มมูลค่าให้แก่แหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิมและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ เป็นผลไปถึงการกระจายรายได้ ให้แก่ธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม อาหาร ของที่ระลึก รถตู้ นวดแผนโบราณ สปา ฯลฯ อีกทั้งยังทำให้เกิดเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ๆ เช่น มีการท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์ดัง ภาพยนตร์ที่สร้างเสร็จแล้วนำไปฉายได้ช่วยโฆษณาและประชาสัมพันธ์ประเทศโดยไม่ต้องลงทุนเอง แต่การเป็น AEC อาจมีคนอาเซียนเข้ามาทำงานในไทยมากมายเพราะมีโอกาส และไม่มีปัญหาเรื่องชนชั้น อาจมีการผสมกลมกลืนวัฒนธรรมจนขาดอัตตลักษณ์ หรือมาเปิดบริษัทผู้ประสานการถ่ายทำภาพยนตร์ฯ แข่งแย่งงานคนไทยได้ (วรรณสิริ โมรากุล, สัมภาษณ์ 23 มี.ค. 2555)

ในส่วนของบริษัทผู้ประสานงานการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศนั้น มีความเห็นพ้องกันถึงเรื่องคู่แข่งต่างชาติและการสนับสนุนจากรัฐบาล โดยนางศศิสุภา สังวรวิบุตร กรรมการผู้จัดการบริษัท เดอะ ชิกซ์ เอลลิเมนต์ จำกัด และ นายกสภาคมนต์ผู้บริหารการผลิตภาพยนตร์ต่างประเทศ แสดงทัศนะว่าแต่ก่อนผู้สร้างภาพยนตร์ต่างประเทศจะนึกถึงประเทศไทย เช่นมาถ่ายทำภาพยนตร์เรื่อง “The Killing Field” และ “Air America” เป็นต้น แต่ปัจจุบันประเทศไทยไม่ใช่อันดับต้นๆที่นึกถึงแล้ว เพราะมี location อีกมาก เช่นที่ประเทศนิวซีแลนด์ เดียวนี้ location เขาไปปะกับฉากแสดงที่ไหนก็ได้(ศศิสุภา สังวรวิบุตร ,บรรยาย 7 ม.ค. 2555) ซึ่งมีความเห็นตรงกับนายกุลเทพ นฤหล้า กรรมการผู้จัดการบริษัท เบนิโตน (ประเทศไทย) จำกัด ที่ว่าไม่จำเป็นว่าสร้างภาพยนตร์ไทยแล้วต้องถ่ายเมืองไทย เดียวนี้ทำได้ทุกแห่ง เคยมีกองถ่ายภาพยนตร์วางแผนจะมาทำ destination wedding โดยถ่ายที่ประเทศไทยแต่ประเทศมาเลเซียต้องการให้ถ่ายที่ประเทศเขามาก มีการให้ที่พักโรงแรมฟรีเพื่อจูงใจ รัฐบาลมาเลเซียก็ให้ความช่วยเหลือ แต่ผู้วางนโยบายของไทยยังไม่ให้ความสำคัญของการมาถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศ ภาษีก็ยังเก็บเท่าเดิมอยู่ บางทีคนต่างชาติรู้จักจังหวัดกระบี่จากภาพยนตร์ก็ได้ ไม่ใช่จากการประชาสัมพันธ์ท่องเที่ยว (กุลเทพ นฤหล้า, บรรยาย 7 ม.ค. 2555) นางสาวปัญญวดี แสงฉาย กรรมการผู้จัดการ บริษัท ลิฟวิง फिल्म เอ็นเตอร์เทนเมนท์ (ไทยแลนด์) จำกัด ก็เห็นด้วยว่าถ้ามีแรงจูงใจด้านภาษีเช่น นักแสดงชาวต่างชาติได้

ยกเว้นภาษี 0% ธุรกิจนี้ของไทยจะแข่งขันกับประเทศอื่นได้ และที่สำคัญต้องไม่ให้เกิดปัญหาคอร์ปชั่นมา
รบกวนขณะถ่ายทำ (ญัตติที่ดี แสงฉาย, บรรยาย 7 ม.ค. 2555)

ทั้งนี้บริษัทผู้ประสานงานถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทยดังกล่าว เป็นบริษัท 3
อันดับต้นที่ทำรายได้เข้าประเทศมากที่สุดระหว่างปี พ.ศ. 2550 – กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555(กองกิจการ
ภาพยนตร์ 2555) ดังนี้

1. บริษัท ลิฟวิ้ง พิล์ม เอ็นเตอร์เทนเมนท์(ไทยแลนด์)จำกัด

ประสานงานภาพยนตร์ รวม 56 เรื่อง รวมเป็นเงิน 1,949,404,037 บาท

2. บริษัท เบนีโทน จำกัด

ประสานงานภาพยนตร์ รวม 317 เรื่อง รวมเป็นเงิน 489,550,000 บาท

3. บริษัท เดอะ ซิกซ์ เอลลิเมนท์ จำกัด

ประสานงานภาพยนตร์ รวม 46 เรื่อง รวมเป็นเงิน 336,595,500 บาท

การเตรียมการสู่ประชาคมอาเซียน

ขณะนี้ประเทศไทยค่อนข้างมีความพร้อมมากที่สุดในการเป็นพื้นที่ถ่ายทำภาพยนตร์
ต่างประเทศเพราะมีสถานที่สวยงามและหลากหลาย มีทรัพยากรการผลิตทั้งเครื่องมือ ห้องแล็บ สตูดิโอ
เพียบพร้อมและทันสมัย บุคลากรมีความเชี่ยวชาญในการเป็นทีมงานถ่ายทำและงานหลังการถ่ายทำ(Post
Production) อีกทั้งยังสามารถสื่อสารภาษาต่างประเทศได้หลายภาษา มีน้ำใจให้ความช่วยเหลือดี ค่าใช้จ่าย
ในการมาทำงานที่ประเทศไทยก็ไม่สูงมากและค่าครองชีพโดยทั่วไปก็ยิ่งราคาถูกกว่าในหลายประเทศ
(จำเรญลักษณ์ 2554:18) นอกจากนี้การเมืองยังค่อนข้างสงบ ไม่มีปัญหาความขัดแย้งทางด้านศาสนา
และภัยพิบัติก็ยังไม่รุนแรงนัก จึงพอเป็นที่มั่นใจของคณะถ่ายทำภาพยนตร์ได้ว่าจะสามารถทำงานได้สำเร็จ
เรียบร้อย

นายสุพล ศรีพันธุ์ อธิบดีกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ยังย้ำให้เห็นว่าภูมิประเทศของประเทศไทยถือว่ามีศักยภาพมากที่สุดเมื่อเทียบกับประเทศอื่นในภูมิภาคเดียวกัน ซึ่งหากผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคอาเซียน เพื่อใช้เป็นสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์และงานด้านโปรดักชันต่างๆ เชื่อว่าจะสามารถทำรายได้เข้าประเทศเพิ่มมากขึ้น รวมถึงเป็นการประชาสัมพันธ์และเพิ่มมูลค่าสถานที่ท่องเที่ยวของไทยอีกทางหนึ่ง ดังนั้น ภาครัฐและเอกชนควรจะร่วมมือกันผลักดันเรื่องนี้ โดยเร็วให้ทันต่อการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พัฒนาระบบโปรดักชัน ห้องอัดเสียง ห้องตัดต่อ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทำภาพยนตร์ เพื่อรองรับความต้องการของตลาดที่จะเพิ่มสูงขึ้นจากตลาดยุโรปและอเมริกา(สุพล ศรีพันธุ์, ข่าว ไทยพีบีเอส 18 มี.ค. 2555)

ในอนาคตเมื่อประชาคมเศรษฐกิจเสรีอาเซียนพัฒนาคืบหน้า ประเทศทั้งหลายเปิดประเทศเข้าสู่ระบบการค้าเสรีดังที่กล่าวมา ย่อมต้องส่งผลกระทบต่อตลาดการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศของไทยไม่มากนักน้อย ประเทศไทยที่เคยถูกสมมุติว่าเป็นประเทศอาเซียนอื่นๆ ก็อาจไม่มีความจำเป็นนัก เพราะการไปถ่ายทำในประเทศจริง ย่อมได้บรรยากาศสถานที่จริง วัฒนธรรมความเป็นอยู่ แท้จริง ไม่ต้องสร้างฉาก สรรหาข้าวของเครื่องใช้เครื่องแต่งกายให้ยุ่งยาก ค่าจ้างแรงงานก็อาจถูกกว่า มีหน้าซ้ำประเทศเหล่านี้เช่น พม่า ลาว เวียดนาม กัมพูชา ฯลฯ ก็ยังมีภูมิประเทศที่เป็นธรรมชาติอยู่มาก น่าจะเป็นที่น่าสนใจของผู้สร้างภาพยนตร์ชาวต่างชาติ ความรู้เรื่องการถ่ายทำภาพยนตร์ของทีมงานท้องถิ่นก็สามารถเรียนรู้เพิ่มเติม รวมทั้งทรัพยากรการผลิตต่างๆก็คงไม่ใช่ปัญหาระยะยาว ประเทศพัฒนาแล้วหลายประเทศอาจมาลงทุนสร้างฐานการผลิตก็ได้ ปัจจุบันประเทศมาเลเซียกำลังสร้างสตูดิโอสำหรับถ่ายทำภาพยนตร์และโทรทัศน์ ในเครือของ Pinewood Studios ของอังกฤษ ซึ่งเป็นสตูดิโอขนาดใหญ่ มีเครื่องมือทันสมัย ตั้งอยู่ในอังกฤษ แคนาดา เยอรมนี และมาเลเซีย สำหรับ Pinewood Iskandar Malaysia Studios คาดว่าจะเปิดดำเนินการในปีพ.ศ. 2555 นี้ (Pinewood 2011:20)

ประเทศไทยยังมีความได้เปรียบในการเป็นพื้นที่ถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศของประเทศอาเซียน ในด้านฝีมือของบุคลากรไทย เช่น การถ่ายโฆษณาเส้นผมเรียงเป็นระเบียบสวย สะบัดได้สวย ฯลฯ ก็มีอยู่ไม่กี่ประเทศเท่านั้นที่ทำได้แต่มีค่าใช้จ่ายแพงกว่าประเทศไทย แม้ประเทศจากยุโรปซึ่งสามารถถ่ายทำได้ก็ยังมีนิคมเดินทางมาถ่ายทำที่ประเทศไทยเพราะคุ้มกว่า และประเทศไทยก็ยังมีนักแสดงที่มีความสามารถ มีความสวยงาม มีผมสวย มีมือสวย ขาสวย ฯลฯ และมีคนทุกชาติทุกภาษาให้คัดเลือกเข้าฉาก ดังนั้นสิ่งที่น่าสนใจเป็นห่วงก็คือ คณะถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศอาจเลือกถ่ายที่ประเทศอาเซียนอื่น

ที่มีแรงจูงใจดีกว่า แล้วจ้างบุคลากรฝีมือดีจากไทยไปทำงานที่นั่น เงินทุนที่จะมาใช้จ่ายเป็นค่าที่พัก อาหาร เช่ารถ ท่องเที่ยว ฯลฯ ก็จะหายไปด้วย (อุบลวรรณ , สัมภาษณ์ 4 เม.ย. 2555) บุคลากรฝีมือดีก็ยังสามารถทำงานในประเทศอาเซียนได้โดยเสรี ถ้าหากได้รับผลตอบแทนที่ดีกว่า เขาเหล่านั้นก็อาจประกอบอาชีพที่ประเทศอื่นนั้นๆ ประเทศไทยก็คงต้องสูญเสียทรัพยากรบุคคลไปอย่างน่าเสียดายหากไม่รีบเตรียมการแก้ไข

โดยปกติการเลือกพื้นที่ใดเป็นสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์ก็ต้องคำนึงถึงสิ่งที่ดีกว่า ค่าใช้จ่ายถูกกว่า มีความพร้อมทางด้านคน เครื่องมือ สถานที่ การคมนาคม บ้านเมืองสงบ และอื่นๆ ซึ่งประเทศไทยมีความได้เปรียบเช่นนี้อยู่แล้ว จึงน่าจะผลักดันตัวเองให้เป็นผู้นำทางด้านความเป็นพื้นที่ถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในอาเซียนให้ได้ต่อไป รัฐบาลควรมีนโยบายสนับสนุนคณะถ่ายทำภาพยนตร์ซึ่งได้นำเงินมาลงทุนในประเทศไทย โดยการยกเว้นภาษีตามเกณฑ์ของเงินที่มาลงทุนและยกเว้นภาษีสำหรับนักแสดงชาวต่างชาติเพื่อเป็นสิ่งจูงใจให้เขายังมาลงทุนที่เรานอกจากนี้ควรเพิ่มเติมให้อาชีพผู้ประกอบการเป็นอาชีพสงวนของคนไทย เพราะผู้ประกอบการกองถ่ายต่างประเทศต้องรู้จักวัฒนธรรม เข้าใจประเพณีสังคมของเราว่าสถานที่ไหนถ่ายได้แค่ไหน ต้องกำกับดูแลคณะถ่ายทำได้อย่างเหมาะสม (วรธีรา สุวรรณศร, สัมภาษณ์ 23 มี.ค. 2555)

เพื่อที่จะให้บุคลากรทุกภาคส่วนร่วมมือกันส่งเสริมการสร้างชื่อเสียงและรายได้ให้ประเทศ ในลักษณะนี้ ทางกองกิจการภาพยนตร์ก็มีโครงการที่จะสร้างความเข้าใจแก่หน่วยงานและส่วนราชการ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอและระดับตำบล ให้ทราบถึงประโยชน์ของการอำนวยความสะดวกแก่กองถ่ายทำภาพยนตร์ที่มาถ่ายยังท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งผลประโยชน์ก็จะตกอยู่กับท้องถิ่นนั้นๆด้วย (อุบลวรรณ สุจริตกุล , สัมภาษณ์ 4 เม.ย. 2555) ผลประโยชน์ดังกล่าวมิใช่เฉพาะเพียงเงินรายได้และชื่อเสียงเท่านั้น แต่ก็ยังมีส่วนช่วยเพิ่มพูนการเรียนรู้ให้แก่คนไทยอีกด้วย (จำเริญลักษณ์ ธนะวังน้อย 2554:12) นายสมบัติ ภูกาญจน์ กรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์มีความเห็นว่า เมื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน คู่แข่งของประเทศไทยก็จะมีเพิ่มขึ้น หากฝ่ายรัฐไม่ปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงาน เป็นต้นว่าการเก็บภาษีซ้ำซ้อน การเก็บค่าธรรมเนียมการถ่ายทำในบางสถานที่ของรัฐ และขั้นตอนการขออนุญาตถ่ายทำมีมากจนล่าช้าต่อการทำงาน ก็จะทำให้คณะถ่ายทำภาพยนตร์ยกกองไปถ่ายที่ประเทศอื่นแทน และเห็นด้วยว่านักแสดงคนไทยควรฝึกพูดภาษาอังกฤษให้สามารถโต้ตอบได้ ฟังคำสั่งในการแสดงได้ เพื่อจะได้รับคัดเลือกให้แสดงในภาพยนตร์อยู่เสมอ อย่างไรก็ตามประเทศไทยควรร่วมมือกันจัดตั้ง

คณะกรรมการภาพยนตร์อาเซียน (Film Board of Asean) ออกกฎข้อบังคับในเรื่องการอนุญาตให้ถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศไปในทำนองเดียวกัน มีค่าใช้จ่ายราคาเดียวกัน หรือขออนุญาตถ่ายที่ประเทศหนึ่งและถ่ายที่ประเทศอื่นได้ด้วย (สมบัติ ฎีกาฎาญจน์ , สัมภาษณ์ 21 มี.ค. 2555)

การเพิ่มศักยภาพแก่การเป็นพื้นที่ถ่ายทำภาพยนตร์

มาตรการด้านภาษีค่อนข้างเป็นประเด็นที่หลายฝ่ายเห็นตรงกันว่ามีส่วนจูงใจและไม่จูงใจต่อการเชิญชวนให้ชาวต่างชาติมาลงทุน การเปิดเสรีภายใต้ AEC ทำให้ทุนจากต่างประเทศมีทางเลือกมากขึ้น รัฐบาลควรต้องเร่งพิจารณาการปรับโครงสร้างภาษีอากรให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งการได้ปรับลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลจากร้อยละ 30 ให้เหลือร้อยละ 23 ในปีนี้ และจะลดลงเหลือร้อยละ 20 ในปีหน้านั้นก็เป็นสิ่งที่น่ายินดี จะทำให้ประเทศไทยมีการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลที่แข่งขันได้ในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งมีประเทศลาวเพียงประเทศเดียวที่อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลสูงกว่าประเทศไทย คือเก็บในอัตราร้อยละ 35 ส่วนสิงคโปร์จัดเก็บในอัตราร้อยละ 17 (โชติชัย สุวรรณภรณ์, 2555:7)

เมื่อเปรียบเทียบมาตรการสร้างแรงจูงใจด้านภาษีของประเทศต่างๆกับประเทศไทยต่อกรณีการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศด้วยแล้วก็พบว่า ประเทศไทยยังคงเก็บภาษีเงินได้นักแสดงร้อยละ 10 ส่วนที่มงานต่างประเทศมีข้อยกเว้นภาษีเงินได้เฉพาะกลุ่มประเทศที่มีสนธิสัญญาภาษีซ้อนร่วมกับประเทศไทย แต่ทั้งนี้การทำงานในประเทศไทยต้องไม่เกิน 180 วัน แม้นักแสดงจะไม่ได้รับค่าจ้างในเมืองไทยก็ให้ถือว่า ค่าโรงแรม ค่ารถ ค่าอาหาร ที่ได้รับจากการพำนักในประเทศไทยเป็นเงินได้และนำมาคำนวณเป็นรายได้เพื่อเสียภาษีในอัตราร้อยละ 10 ไม่มีการคืนภาษีใดๆ และไม่มีมาตรการสิทธิประโยชน์ใดๆ เช่น งบประมาณช่วยเหลือในการสำรวจพื้นที่ถ่ายทำหรือด้านที่พัก ในขณะที่ประเทศมาเลเซียยกเว้นภาษีทุกประเภท และคืนค่าใช้จ่ายบางส่วนแก่คณะถ่ายทำ ประเทศจีน(อาเซียน +3)ยกเว้นการเก็บภาษีเงินได้ 10% ประเทศออสเตรเลีย(อาเซียน +6) คืนภาษีสูงสุดร้อยละ 12.5 ของยอดค่าใช้จ่ายในการถ่ายทำภาพยนตร์ทั้งหมด และประเทศนิวซีแลนด์ (อาเซียน +6) รัฐบาลอนุมัติเงินสนับสนุนให้โครงการที่เข้าข่ายได้รับการสนับสนุนสูงสุดถึงร้อยละ 15 ด้วยการยกเว้นภาษี ดังนั้นเพื่อสร้างแรงจูงใจแก่คณะผู้สร้างภาพยนตร์ต่างชาติและแข่งขันกับประเทศอื่นได้ กองกิจการภาพยนตร์ กรมการท่องเที่ยว จึงเสนอขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี ดังนี้

1. คืนภาษีมูลค่าเพิ่ม 100% เป็นเงินสด
2. คืนภาษีอื่นๆทุกประเภทประมาณ 15-20% เป็นเครดิต(Tax Credits) เพื่อหักคืนให้จากภาษีเรื่องต่อไปที่จะกลับเข้ามาถ่ายทำในประเทศไทยอีก
3. ยกเว้นการเก็บภาษีนักแสดงต่างชาติ
4. ลดภาษีนำเข้าอุปกรณ์ในการถ่ายทำภาพยนตร์ตามประกาศของ BOI
5. จัดระบบประกันภัยให้แก่คณะถ่ายทำชาวต่างประเทศซึ่งอาจประสบผลกระทบบจากเหตุการณ์ฉุกเฉินในประเทศไทย เช่น ภัยแล้ง และการประท้วงการเมือง ที่อาจเกิดขึ้นได้

นอกจากมาตรการข้างต้น รัฐบาลควรมีนโยบายให้การส่งเสริมและสนับสนุนอย่างชัดเจน ส่วนราชการบางแห่งควรลดขั้นตอนการขออนุญาต ขจัดปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางเข้ามาถ่ายทำภาพยนตร์โดยเร็ว เช่น เหตุการณ์จลาจลทางการเมือง ปัญหาโรคระบาด (เช่น โรคหวัด 2009) ปัญหาการก่อการร้ายและข่าวลือต่างๆที่ไม่ดีต่อประเทศ เช่น แผ่นดินไหว เป็นต้น ส่วนภาคเอกชนนั้นก็ต้องมีความพร้อมยิ่งขึ้นในด้านสตูดิโอที่ได้มาตรฐานสากล มีหน่วยให้เช่าอุปกรณ์การถ่ายทำ พาหนะ แม้กระทั่งเครื่องบินหรือเฮลิคอปเตอร์ให้เช่า หน่วยให้บริการด้านหลังการถ่ายทำ(Post Production) มีความทันสมัยขึ้น รวมทั้งมีความพร้อมในธุรกิจที่เกี่ยวข้องเช่น ที่พัก อาหาร สปา การเดินทางขนส่ง (วรรณศิริ โมรากุล , สัมภาษณ์ 1 ก.พ. 2555)

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอาจจะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอาเซียนให้ดีขึ้นเมื่อไปแข่งขันกับเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคอื่นของโลกก็จริง แต่การแข่งขันก็ย่อมเกิดขึ้นในระหว่างประเทศในกลุ่มภูมิภาคเดียวกันแม้จะมีข้อตกลงช่วยเหลือกันอยู่ การเตรียมการให้พร้อมและการรู้เท่าทันต่อสิ่งที่จะเกิดขึ้นย่อมช่วยลดข้อผิดพลาดได้มาก ธุรกิจการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทยจึงควรเตรียมการแก้ไขปรับปรุงให้พร้อมที่จะยื่นหยัดเป็นธุรกิจชั้นนำธุรกิจหนึ่งของประเทศไทย และของภูมิภาคอาเซียน เป็นพื้นที่เป้าประสงค์ของคณะถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศมากยิ่งขึ้นต่อไป

บรรณานุกรม

เอกสารและบทความ

กองกิจการภาพยนตร์.(2555). สถิติการเข้ามาถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย ช่วงปี พ.ศ. 2550 – มี.ค. 55.

กองกิจการภาพยนตร์.(2555). 5 อันดับผู้ประสานงานประเภทบริษัทที่นำรายได้เข้าประเทศมากที่สุดรวม 5 ปี ระหว่างปี 2550- ก.พ. 2555.

“การเสียภาษีเงินได้และภาษีมูลค่าเพิ่มกรณีการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย ” . คำสั่งกรมสรรพากรที่ ป.120/2545.

จำเริญลักษณ์ ธนะวังน้อย. “การส่งเสริมการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย ” วารสาร ศาสตร์. Vol.4 No.2 .สิงหาคม 2554.

“รู้จัก 10 ประเทศอาเซียนก่อนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ปี 2558” <http://www.iamknow.com> (accessed 3 เมษายน 2555).

AFCNet, (2011, December) *Newsletters*.

Pinewood (2011). *International Studios: Canada, Germany, Malaysia*.

สัมภาษณ์และบรรยาย

กุลเทพ นฤหัตถี. *บรรยาย*. 7 มกราคม 2555. “แนวทางการพิจารณาเพื่ออนุญาตถ่ายทำภาพยนตร์ในราชอาณาจักร ”. สัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์กับผู้ประสานงานการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย. จัดโดยกรมการท่องเที่ยว.

จักรวาล เพชรแก้ว. *สัมภาษณ์* . 30 มีนาคม 2555.

โชติชัย สุวรรณภรณ์. “ความท้าทายนโยบายภายใต้กระแสประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ”.
มติชน. 13 มีนาคม 2555.

ปัญญาดี แสงฉาย, บรรยาย. 7 มกราคม 2555. “แนวทางการพิจารณาเพื่ออนุญาตถ่ายทำ
ภาพยนตร์ในราชอาณาจักร”. สัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่าง
คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์กับผู้ประสานงานการถ่ายทำภาพยนตร์
ต่างประเทศในประเทศไทย. จัดโดยกรมการท่องเที่ยว.

พ.ต.ท.หญิง อนงค์ อรรถเดโช, สัมภาษณ์. 30 มีนาคม 2555.

ศศิสุภา สังวรบุตร, บรรยาย. 7 มกราคม 2555 . “แนวทางการพิจารณาเพื่ออนุญาตถ่ายทำ
ภาพยนตร์ในราชอาณาจักร”. สัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่าง
คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์กับผู้ประสานงานการถ่ายทำภาพยนตร์
ต่างประเทศในประเทศไทย. จัดโดยกรมการท่องเที่ยว.

สมชาย ชูเกต, สัมภาษณ์. 30 มีนาคม 2555.

สมบัติ ภู์กาญจน์. สัมภาษณ์. 21 มีนาคม 2555.

สุพล ศรีพันธุ์. ข่าวไทยพีบีเอส. 18 มีนาคม 2555.

สุภัตม สงวนดีกุล. บรรยาย. 1 มีนาคม 2555. “ความรู้เรื่องประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ”. โครงการ
ฝึกอบรมหลักสูตร การสร้างความตระหนักรู้ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. จัดโดย
สำนักงาน ก.พ.

วรัธรา สุวรรณศรี. สัมภาษณ์. 23 มีนาคม 2555.

วรรณสิริ โมรากุล. สัมภาษณ์. 1 กุมภาพันธ์ 2555.

วรรณสิริ โมรากุล. สัมภาษณ์. 23 มีนาคม 2555.

อุบลวรรณ สุจริตกุล. สัมภาษณ์. 4 เมษายน 2555.
